

6. Легомінова С.В., Гусєва О.Ю. Діджиталізація – як інструмент удосконалення бізнеспроцесів, їх оптимізація. Економіка. Менеджмент. Бізнес. №1 (23). 2018. С. 20-25.

7. Діджиталізація в земельних відносинах: як спростити життя за допомогою ІТ веб-сайт. URL: <https://jur-gazeta.com/publications/practice/inshe/didzhitalizaciya-v-zemelnih-vidnosinah-yak-sprostiti-zhittya-za-dopomogoyu-it.html> (дата звернення: 11.05.2020 р.).

8. Держгеокадастр. Презавантаження: веб-сайт. URL: <https://www.kmu.gov.ua/storage/app/sites/1/17-presentation-2019/11.2019/geokadastr-rezultat.pdf> (дата звернення: 11.05.2020 р.).

Паляниця Т.

студентка ІV курсу

юридичного факультету

Тернопільського національного

економічного університету

Науковий керівник: к.ю.н., доцент кафедри

конституційного, адміністративного

та фінансового права ТНЕУ

Вербіцька М. С.

НАКЛАДЕННЯ АРЕШТУ НА МАЙНО ТА ГРОШОВІ КОШТИ ЯК ЗАХІД ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПОЗОВУ В ГОСПОДАРСЬКОМУ ПРОЦЕСІ

Інститут забезпечення позову є ефективним засобом, який використовується у вітчизняному судочинстві. Не є винятком і господарський процес. Глава 10 Господарського процесуального кодексу присвячена регулюванню правовідносин, що виникають із застосування заходів забезпечення позову. Окремі аспекти забезпечення позову у господарському процесі також розглядалися Верховним судом, що знайшло своє відображення у його постановках.

Актуальність теми дослідження. Розгляд питань, що виникають у зв'язку із застосуванням господарськими судами заходів забезпечення позову, відіграє велику роль у процесі здійснення господарського судочинства. Адже є певні суперечності, пов'язані з їх застосуванням. Суди при розгляді справ зобов'язані дотримуватись принципу балансованості прав та інтересів сторін процесу, бо як відомо, вони завжди мають бути рівними перед законом і судом. І хоч на перший погляд, інститут забезпечення позову є цілком врегульованим законодавчо, та все ж залишається необхідність наукового дослідження цих питань. Тому що вжиття заходів забезпечення позову в деяких випадках може зашкодити майновим інтересам відповідача, а їх невиконання, з іншого боку – завдати збитків позивачу або спричинити неможливість виконання судового рішення. Слід наголосити, що арешт майна чи грошових коштів є одним із найпоширеніших заходів забезпечення позову.

Проблематику інституту забезпечення позову в господарському процесі досліджували такі вчені: М. Абрамов, Н. Алексєєва, В. Беяневич, С. Боровик, Т. Рим, Є. Ятченко та ін.

Виклад основного матеріалу. Поняття «забезпечення позову» відсутнє у Господарському процесуальному кодексі України, так само і в Цивільному процесуальному кодексі його дефініції немає. Та Верховний суд України у своїй Постанові від 22.12.2006 р. № 9 «Про практику застосування судами цивільного процесуального законодавства при розгляді заяв про забезпечення позову» визначив, що забезпечення позову - це сукупність процесуальних дій, що гарантують виконання судових рішень у разі задоволення вимог позивача [3]. Зважаючи на дане роз'яснення, можна дійти висновку, що метою заходів забезпечення позову є гарантія невідворотного, належного і правильного виконання рішення, винесеного судом. Є. Ятченко визначає мету інституту заходів забезпечення як усунення перешкод для реалізації прав суб'єктів господарювання. Він вважає, що така ціль забезпечувальних заходів є проміжною на шляху досягнення основної мети господарського судочинства – захистити права суб'єктів господарського права [5, с. 86].

Заходи забезпечення позову, зокрема і арешт, у господарському судочинстві можуть застосовуватись на будь-якій стадії провадження. Адже заява про забезпечення позову може подаватись до подання позовної заяви, у момент подання позовної заяви та після відкриття провадження у справі на будь-якій стадії її розгляду. Зрозуміло, що застосування забезпечувальних заходів буває необхідним і при перегляді судових рішень. Тому суд може постановити ухвалу про їх застосування і в апеляційному та касаційному провадженнях. Вони можуть вводитись як за основним, так і за зустрічним позовом, якщо без них можуть виникнути труднощі у виконанні судового рішення або його виконання взагалі стане неможливим.

Стаття 136 ГПК України подає перелік заходів забезпечення позову, що можуть застосовуватись в господарському процесі. Так, позов забезпечується: накладенням арешту на майно та грошові кошти, що належать або підлягають передачі або сплаті відповідачеві і знаходяться у нього чи в інших осіб (п. 1); заборорою відповідачу вчиняти певні дії (п. 2); заборорою іншим особам вчиняти дії щодо предмета спору (п.4); зупиненням стягнення на підставі виконавчого документа або іншого документа, за яким стягнення здійснюється у безспірному порядку (п. 5); зупиненням продажу майна (п. 6); зупиненням митного оформлення товарів чи предметів, що містять об'єкти інтелектуальної власності (п. 8); арештом морського судна (п. 9) та іншими заходами [1]. Найпоширенішими заходами забезпечення позову в господарському процесі є накладення арешту на майно підприємств та заборона відповідачу вчиняти дії, спрямовані на відчуження майна.

Хоч арешт майна і грошових коштів є дуже популярним заходом забезпечення позову, необхідність його застосування повинна бути обґрунтованою. Обставини, що доводять потребу у вжитті такого заходу, повинні підтверджуватись перед судом належними, достатніми та допустимими доказами. Наприклад, позивач має довести, що майно, яке є у відповідача, може бути відчужене, його кількість може зменшитись або погіршитись якість на момент виконання рішення суду внаслідок певних причин.

Пленум Вищого господарського суду України у ч.3 Постанови «Про деякі питання практики застосування заходів щодо забезпечення позову» роз'яснив, що доказом необхідності застосування заходу забезпечення може бути: вчинення відповідачем певних дій, спрямованих на відчуження чи приховування майна; перешкоджання законному стягненню за вимогою суду; незадовільний фінансовий стан відповідача, що в майбутньому може викликати заборгованість та неможливість виконання рішення; наявність виконавчих проваджень щодо нього та ін. Також позивач повинен довести, що захід забезпечення справді дасть змогу виконати судові рішення. Та часто проблеми виникають у зв'язку з тим, що позивач не має змоги отримати вищеперераховані докази, бо, наприклад, активні дії відповідача щодо відчуження майна, як правило, здійснюються таємно [2].

Варто також приділити увагу обмеженням, що повинні враховуватись при застосуванні такого заходу забезпечення як арешт. У 2011 році Пленум тогочасного Вищого господарського суду України постановив, що у позовному провадженні суму грошових коштів, що підпадають під арешт, слід обмежувати розміром суми самого позову та судових витрат. У даній постанові також закріплено, що за позовами про визнання права власності або витребування майна арешт може бути накладений лише на індивідуально визначене майно, що є предметом спору. В ухвалі про забезпечення позову має міститися перелік ознак, які ідентифікують це майно та відрізняють його від іншого, а за необхідності і місцезнаходження майна[2]. Не можна, наприклад, накладати арешт на сільськогосподарську техніку, не зазначивши її видових ознак, державних реєстраційних номерів, номерів двигунів та ін. ГПК України передбачає перелік випадків, коли не можна застосовувати такий захід забезпечення позову. Зокрема, не накладається арешт на речі, що швидко псуються (ч. 2 ст. 137 ГПК України). Чинним законодавством передбачені також інші обмеження, які певною мірою слугують механізмом захисту інтересів та результатів господарської діяльності відповідача [1].

Це говорить про те, що господарське процесуальне законодавство у сфері забезпечення позову та накладення арешту на майно, і грошові кошти зокрема, має на меті досягнути баланс інтересів не тільки позивача, але й відповідача, гарантувати виконання

рішень та протистояти недобросовісному зловживанню процесуальними правами з боку сторін господарського процесу.

У випадку подання заяви про забезпечення позову у вигляді арешту на майно або гроші позивач (а в деяких випадках і відповідач) повинні довести, що такий захід у конкретній ситуації є розумним, обґрунтованим, адекватним, тобто відповідним до вимог, для забезпечення який він застосовується і співмірним із предметом позову, тобто присутня відповідність можливих негативних наслідків застосування заходу тим негативним наслідкам, які виникнуть у разі його незастосування. Перевірку дотримання всіх цих умов здійснює сам суд. Науковці також зазначають, що застосування заходів забезпечення не повинне зупинити господарську діяльність відповідача, якщо тільки така діяльність не викликати погіршення його фінансового становища або погіршення якості його майна [4].

Отже, арешт майна та грошових коштів у господарському судочинстві є забезпечувальним заходом, застосування якого дозволяється судом постановленням ухвали. Накладення арешту може застосовуватись протягом розгляду справи судом у будь-якій інстанції для забезпечення майбутнього виконання рішення суду. На сьогодні арешт майна є одним із найпоширеніших заходів забезпечення позову в господарському судочинстві.

Список використаних джерел

1. Господарський процесуальний кодекс України. Відомості Верховної Ради України: закон від 06.11.1991, редакція від 02.04.2020. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1798-12>.
2. Постанова Пленуму Вищого господарського суду України «Про деякі питання практики застосування заходів до забезпечення позову» від 26.12.2011, № 16. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0016600-11>.
3. Постанова пленуму Верховного суду України «Про практику застосування судами цивільного процесуального законодавства при розгляді заяв про забезпечення позову» від 22.12.2006, № 9. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/va009700-06>.
4. Бойчук А. Забезпечення заходів в господарському процесі. *Юридична газета online*. 09.10. 2018. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://jur-gazeta.com/publications/practice/gospodarske-pravo/zabezpechennya-zahodiv-v-gospodarskomu-procesi.html>.
5. Ятченко Є. О. Забезпечувальні заходи в господарському процесі України та у міжнародному комерційному арбітражі. *Судова апеляція*. 2016. № 3. С. 84-91.

Плюта К.

студентка III курсу

юридичного факультету

Тернопільського національного

економічного університету

Науковий керівник: к.ю.н., доцент

кафедри цивільного права і процесу ТНЕУ

Бутрин-Бока Н.

РОЛЬ ТА ЗНАЧИМІСТЬ ДОКАЗУВАННЯ У ЦИВІЛЬНОМУ ПРОЦЕСІ

Досягнення мети цивільного судочинства щодо захисту порушених, невизнаних або оспорюваних прав, свобод чи інтересів учасників цивільних правовідносин залежить від справедливого, неупередженого та своєчасного розгляду і вирішення таких справ судом у спосіб, визначений Цивільним процесуальним кодексом України. Здійснення правосуддя в цивільних справах полягає у застосуванні судом закону до встановлених під час судового розгляду фактичних обставин справи. Правильний розгляд та вирішення цивільної справи